

Projectplan

Pilot Bottom-Up Energietransitie Duurzaam Duurswold

December 2023

Duurzaam Duurswold

Inhoudsopgave

SAMENVATTING	blz. 3, 4
I. Aanleiding en context van het Project	blz. 5
II. Inleiding Project Duurzaam Duurswold	blz. 5, 6
III. Plan van Aanpak / Stappenplan	blz. 6 t/m 9
IV. Participatie en de inzet/beschikbaarheid van vrijwilligers	blz. 9 t/m 11
V. Gemeentelijke Betrokkenheid bij het Project	blz. 11
VI. Projectplanning en begroting (poging tot)	blz. 11, 12
BIJLAGE Begroting fase A en B (Eerste inschatting)	blz. 13

SAMENVATTING

Hierbij treft u het Projectplan Duurzaam Duurswold aan namens de Werkgroep Duurzaam Duurswold, die is ontstaan uit de actiegroep ‘Geen windmolens in Duurswold’ (anno 2020/1). Een eerdere versie van dit projectplan is in november 2021 – met als werktitel ‘Voorstel tot Pilot Energietransitie in Duurswold’ - aan de gemeente aangeboden, in de persoon van toenmalig wethouder Duurzaamheid Peter Verschuren.

Ons initiatief staat in de startblokken om – als werkgroep van het 6 Dorpenverband (6D) rondom het Schildmeer (Siddeburen, Hellum, Schildwolde, Overschild, Tjuchem, Steendam) - de energietransitie vorm te geven. De besturen van de 6 dorpsbelangenverenigingen werken samen c.q. gaan samenwerken op diverse actuele en toekomstgerichte maatschappelijke thema's (leefbaarheid, zorg, welzijn, wonen, versterking, verduurzaming/energietransitie, mobiliteit, etc.). Met dit toekomstgerichte perspectief is 6D onderweg naar de oprichting van een overkoepelende Gebiedscoöperatie. Onder deze ‘6D-paraplu’ gaan themagerichte werkgroepen aan de slag gaan met de diverse ontwikkelingswensen, die met breed draagvlak uit het gebied naar voren komen. Bottom-up geïnitieerd dus, om in samenhang en samengang met gemeentelijke beleidskaders tot realisatie te kunnen komen.

De Werkgroep Duurzaam Duurswold heeft als rode draad naar de ‘horizon’ de doelstelling om te komen tot een gebied dat zelfvoorzienend is in de opwekking van duurzame energie en die opgewekte energie in eigen gebied te gebruiken. Dit nadrukkelijk in eendrachtige samenwerking met de (ons omringende) agrarische sector. We mikken op een nieuwe toekomst met:

- groene energie uit eigen gebied
- een gezond verdienmodel voor de agrarische sector
- een zo laag mogelijke energierekening voor bewoners en ondernemers in het gebied
- een zo gering mogelijke belasting van het netwerk van Enexis.

Het projectplan is op te knippen in twee hoofddelen:

- een inventarisatie- en studietraject om te komen tot een ‘best practice model’
- de realisatiefase van dit ‘best practice model’.

In de hierna volgende projectbeschrijving onderscheiden we op blz. 5 t/m 9 de volgende stappen:

- a. Studie/inventarisatiefase
- b. Presenteren en bediscussiëren van de eerste (studie)resultaten
- c. Uitwerken van het meest kansrijke concept
- d. Uitwerken financieringsmodel
- e. Slechting juridische drempels binnen wet- en regelgeving Energiewet
- f. Huis aan huis peiling animo
- g. Oprichting rechtspersoon voor de uitrol van het project (bvk aansluiting bij de Gebiedscoöperatie i.o.)

De geschetste stappen kunnen voor een deel parallel worden opgestart en doorlopen en zullen ook ‘voortschrijdend-inzicht-aanpassingen’ met zich mee kunnen brengen. In het projectplan lichten we de stappen kort verder toe.

Uit de projectbeschrijving zal duidelijk worden dat wij de lat hoog hebben liggen. Dat komt ook omdat we ervan overtuigd zijn dat bottom-up projecten als deze zeer kansrijk zijn en de betrokkenheid tussen burgers onderling (gemeenschap) en tussen gemeente en haar bewoners met een dergelijke aanpak enorm zal verbeteren. Het levert ook in termen van milieu en klimaat een substantiële stap in de goede richting en de tijd dringt. Het is tevens een project dat de energievoorziening bestempelt als een basisvoorziening, waarvan de vruchten in de regio c.q. bij haar bewoners moeten blijven en niet in de zakken terecht moeten komen van (inter)nationale marktpartijen/investeerders.

Het project kent nog een aantal te verkennen en te bestuderen onderdelen. De weg naar het eindproduct is nog onvoldoende scherp, hetgeen het maken van een “harde begroting” nog niet mogelijk maakt.

Wij willen daarom de gemeente om een bijdrage vragen, om stapsgewijs – en met voortschrijdend inzicht – het traject langs de geschetste lijnen steeds verder uit te werken.

Die bijdrage hebben wij nodig omdat het noodzakelijk is in de verschillende fases van ‘uitrol’ als werkgroep professionele advisering/begeleiding/ondersteuning nodig zullen hebben. De contacten hiervoor zijn inmiddels gelegd met de Hanzehogeschool (Entrance, IWP-Groeningen in Hellingum), de Groninger Energie Koepel (GrEK), en de Natuur- en Milieu Federatie (NMF).

Uiteraard zal ook de afdeling Duurzaamheid van Midden-Groningen nadrukkelijk betrokken worden bij de pilot.

Ons voorstel is om de gemeentelijke bijdrage op te knippen in 2 delen:

- Een bijdrage voor fase a en b
- Afhankelijk van de uitkomsten en resultaten een toegespitste aanvraag voor de overige fasen

De begroting die als bijlage aan het Projectplan is toegevoegd is nog een concept, dat zal worden aangepast op basis van de door externe partijen uit te brengen offertes. Hierna ontvangt de gemeente van ons een definitieve aanvraag voor een bijdrage.

Werkgroep Duurzaam Duurswold van 6D,

Curtis Bänffer, Schildwolde
 Frank Broeders, Hellingum
 Simon Wieringa, Hellingum
 Ptries van de Kamp, Siddeburen
 Marcel Koopman, Tjuchem
 Bart Leving, Overschild
 Fred Mahler, Steendam
 Jan Niezink, Schildwolde
 Niels Onrust, Schildwolde
 Henk Jan van der Sluis, Hellingum

1. Aanleiding en context

Een aantal jaren geleden hebben de besturen van de dorpsverenigingen van de 6 dorpen rond het Schildmeer – Helling, Overschild, Schildwolde, Siddeburen, Steendam en Tjuchem – besloten de krachten te bundelen om samen na te denken over belangrijke, dorps overstijgende thema's. Doelstelling is om die onderwerpen in constructief overleg met (o.m.) de gemeente 'op de agenda te krijgen'.

Voorzichtig aftastend vanaf 2019 en in voortgang belemmerd door corona in 2020/1 is vanaf vorig jaar de intensiteit van (het zoeken naar) de goede vorm van samenwerking sterk toegenomen, met als 'verheven' missie 'Versterking en Vernieuwing Lokale Democratie' (lees interactieve en structurele bevruchting tussen gemeente en haar bewoners) en 'Gezamenlijke Belangenbehartiging'. Het gaat dan over thema's als leefbaarheid, wonen, zorg, bereikbaarheid, (verkeers)veiligheid, en ook over de energietransitie. Er wordt daarbij zo veel mogelijk aansluiting gezocht bij (actuele c.q. in ontwikkeling zijnde) gemeentelijke/provinciale beleidscontouren.

Aan de 6D-samenwerking wordt in deze 'ontginningsfase' nog voornamelijk 'handen en voeten' gegeven door en vanuit de besturen van de 6 dorpsverenigingen, dus door vrijwilligers, en wordt 'werkende weg' verbreding gezocht richting alle bewoners.

Op dit moment bestaan er 4 werkgroepen die opereren onder de vlag van 6D (het label waarmee de samenwerking wordt geduid). Dat zijn de werkgroepen 'Recreatie en Toerisme', 'Bevingsschade en Versterking', 'Dorpsvisies en Gebiedsvisie' en 'Duurzaamheid/Energietransitie (werktitel: Duurzaam Duurswold)'. De bezetting van de werkgroepen bestaat voor een deel ook uit niet bestuursleden.

Voor de wat verdere toekomst is de gedachte om de oprichting van een Gebiedscoöperatie Duurswold in overweging te nemen.

De werkgroep Duurzaam Duurswold is tot stand gekomen in het verlengde van, en getriggerd door, eerdere zorgwekkende berichten dat in het gebied ontwikkelaar Pure Energy bezig was/is interesse te wekken bij boeren om land ter beschikking te stellen voor een windmolenpark (met meer dan torenhoge molens).

Het verzet daartegen vormt de aanleiding voor deze werkgroep. Maar de werkgroep wil niet slechts een 'not in my backyard geluid' laten horen, maar zich juist sterk maken voor de energietransitie op een wijze die past bij het gebied en haar inwoners c.q. breed draagvlak heeft.

In het 6D-gebied bestaan al 2 energiecoöperaties: Coöperatie Duurzaam Duurswold, met een EAZ-windmolen en zonnepanelen op locatie in Helling, en Coöperatie Steendam, met een zonnepark van 700 grondgebonden panelen ten oosten van de dorpskern. Tjuchem en Steendam participeren in het Programma Aardgasvrije Wijken.

De activiteiten van en binnen deze geledingen worden - waar mogelijk en meerwaardig - geïntegreerd met die van de Werkgroep Duurzaam Duurswold.

2. Inleiding Project Duurzaam Duurswold

Het besef dat we met z'n allen moeten verduurzamen om ook op de lange termijn onze planeet in leven te houden is inmiddels tot de meeste burgers wel doorgedrongen. Het verschil van mening zit vaak nog wel in vragen als 'hoe moet dit duurzame wereld er dan uitzien', moet 'de knop morgen al worden omgezet' of 'hebben we nog wel wat tijd', 'hoe moet dat betaald gaan worden'. En wat dat laatste betreft, het moet mogelijk zijn die verduurzaming voor iedereen betaalbaar te maken, juist ook voor mensen met weinig financiële draagkracht/armslag.

Over de noodzaak/onontkoombaarheid van de energietransitie, i.c. de overgang van fossiele brandstoffen voor onze warmte- en elektriciteitsbehoefte naar duurzame energiebronnen bestaat inmiddels brede consensus. De Werkgroep is van mening dat daarvoor goede kansen aanwezig zijn en wil daarom – op het schaalniveau van de 6 Schildmeerdorpen = Duurswold – onderzoeken welke opties er zijn om te komen tot een gebiedsgerichte businesscase voor de integrale opwekking en verbruik van duurzame energie binnen de eigen 'gebiedsgrenzen'. Dit vraagt o.m. een brede inventarisatie van de huidige mogelijkheden tot opwekking van duurzame energie en een inventarisatie van 'best cases' op dit terrein. Best cases, gericht op dorpen in landelijk gebied en gericht op de belangrijke rode draden:

- Opwekking van groene energie in eigen gebied
- een gezond verdienmodel voor de agrarische sector
- een zo laag mogelijke energierekening voor bewoners en ondernemers in het gebied
- een zo gering mogelijke belasting van het netwerk van Enexis.

Einddoel is om alle bewoners (incl. ondernemers) te mobiliseren en te faciliteren om aan de energietransitie mee te kunnen doen.

De stappen die wij voor ons zien zijn:

- a. studie/inventarisatiefase
- b. presenteren en bediscussiëren van de resultaten aan een representatieve steekproef van bewoners/ondernemers uit de 6 dorpen (richtlijn 20 à 25 per dorp)
- c. uitwerken van het meest kansrijke concept uit de voorgaande fase in een pro forma businesscase/bedrijfsplan
- d. uitwerken van een financieringsmodel – samen met de gemeente - dat alle inwoners (ongeacht de grootte van de eigen portemonnee) mogelijkheid biedt om mee te doen (blijft vrijwillig)
- e. slechting mogelijke juridische drempels binnen wet- en regelgeving Energiewet
- f. huis aan huis peiling animo om mee te gaan doen
- g. oprichting rechtspersoon voor de uitrol van het project

De geschetste stappen kunnen voor een deel parallel worden opgestart en doorlopen en zullen ook ‘voortschrijdend inzicht aanpassingen’ met zich mee kunnen brengen. In de volgende paragraaf lichten we de stappen kort verder toe.

3. Plan van Aanpak/ Stappenplan

Om tot een succesvolle realisatie te kunnen komen van het project is een aantal voorwaarden c.q. uitgangspunten gesteld. Zo zal definitieve deelname aan dit initiatief vooral gestoeld moeten zijn op heldere, professioneel geijkte voorlichting en informatie en is een grote mate van lokale betrokkenheid essentieel. Deze punten vormen a.h.w. de rode draad door alle stappen heen. In de korte schets hieronder werken we de stappen a t/m g uit de voorgaande paragraaf wat verder uit.

a. Studie/inventarisatiefase

Binnen de werkgroep zelf bestaat al een flink aantal ideeën over mogelijke toepassingen van duurzame energie opwekking, toegespitst op (de schaal van) ons gebied. Ook zijn er door de werkgroep meerdere goede voorbeelden uit binnen- en buitenland verzameld, die wellicht ‘model kunnen staan’ voor (een deel van de) ontwikkelingen in ons eigen gebied. De wereld van de energietransitie – en met name ook die van bewonersinitiatieven daarbinnen – is mooi in beweging en onze inzet is om toch vooral geen wielen uit te vinden, die reeds elders tot goed functionerende elektrische fietsen zijn opgetuigd.

Alhoewel dus binnen de werkgroep zeker ‘betrokken kennis’ van de materie rond duurzame energie bestaat hebben wij geen doorwrochte kennis + zicht op de ‘markt’. Daarom is het van doorslaggevend belang om ons professioneel laten informeren en begeleiden. Behalve professionaliteit is er ook het aspect tijd. Een project als dit vraagt vele intensieve en gerichte uren aan tijd. De bezetting van de werkgroep bestaat uit vrijwilligers/bewoners, die veelal in het ‘normale leven’ nog druk met gezin en werk. In deze periode zijn velen van ons ook nog intensief betrokken bij het complexe en vaak stress opleverende traject van schadeherstel en versterking. In paragraaf wordt in algemenere zin aandacht gevraagd voor de rol van ‘de betrokken vrijwilliger/bewoner’ in deze tijd van toenemende behoefte aan en vraag naar participatie.

Als werkgroepsleden leveren we in elke fase – en dus ook in deze - een flinke bijdrage in de vorm van meedenk - en meedoe uren.

Voor de professionele ondersteuning en begeleiding gaat in eerste instantie onze voorkeur uit naar afspraken

met Entrance, het Centre of Expertise Energy van de Hanzehogeschool in Groningen. Om met een mooie ‘volzin’ van hun website duidelijk te maken waarom onze voorkeur naar hen uitgaat: *“Door middel van hoogstaand toegepast onderzoek en onderwijs stimuleren wij duurzame innovaties in samenwerking met burgers, bedrijven, studenten, maatschappelijke organisaties en overheden. Met als uitgangspunt ‘people in power’ streven we naar engagement in de energietransitie om een duurzamere samenleving te realiseren.”* (N.B. door de werkgroep is in het voorjaar van 2023 een verkennend gesprek gevoerd met een aantal medewerkers ‘van dienst’ van Entrance (Kristel Akkermans (tevens IWP), Marjolein den Uijl, Daisy Tempelman, Marten van der Laan). Men toonde zich bijzonder geïnteresseerd, met name ook door de integraliteit van ons project. Afspraak was om na de zomervakantie verder te gaan met ‘de koppen bij elkaar steken’, maar door diverse omstandigheden van de zijde van de werkgroep is het daar niet meer / nog niet van gekomen). Nog een duidelijke plus voor samenwerking met Entrance is het feit dat Hellum al meer dan een jaar ‘hotspot’ / pleisterplaats is van de Innovatie Werkplaats(IWP) Groeninger van de Hanzehogeschool. Hier kunnen (onderzoeks)vragen van brede diversiteit worden uit gemeentelijke/regionale gelederen (bewoners, ondernemers, verenigingen etc.) verbonden worden met studieprojecten van Hanzestudenten. Studentgroepen worden door docenten van de Hanze begeleid en zo kunnen win-wins ontstaan aan zowel de kant van de ‘vragensteller’ (uit de regio) als aan de kant van het beroepsonderwijs. En als (meer dan) bijproduct wordt de betrokkenheid tussen Stad en Ommeland gestimuleerd. Voor ons project Duurzaam Duurswold kan dat betekenen dat naast de professionele inschakeling / inhuur van expertise uit Entrancegelederen, ook studenten kunnen worden ingeschakeld bij de verdere stappen in het traject (b t/m g).

In deze inventarisatie/studiefase willen we - naast Entrance/Hanze - ook graag contact leggen met organisaties als GrEK (de Groninger Energie Koepel) en NMF (de Natuur en Milieu Federatie). Wij zijn ervan overtuigd dat beide organisaties een nuttige, zo niet noodzakelijke inbreng kunnen hebben bij ons project. Met name hun expertise op het terrein van energiecoöperaties en voorlichting/informatie aan ook de ‘gewone Nederlander’ achten wij een goede combi met de ‘hogeschool’ aanvliegroute van Entrance/Hanze.

Wij willen in overleg met de genoemde organisaties om te bespreken of en hoe samenwerking een goede optie kan zijn.

b. Presenteren en bediscussiëren van de eerste (studie)resultaten

Uitkomst van fase a wordt een (op papier, nog theoretisch) paper met één of meerdere concepten die kansrijk worden geacht. Dit resultaat willen we graag voorleggen aan een representatieve steekproef van bewoners/ondernemers uit de 6 dorpen (richtlijn 20 à 25 per dorp).

De presentatie behelst o.m.:

- een schets van de haalbaar geachte technieken voor het opwekken van duurzame energie, met name ook gericht op de potenties van en rekening houdend met het karakter van ons gebied, de natuur, het aantal woningen, (agrarische) bedrijven etc.
- een schets van de effecten van woningisolatie (maakt noodzakelijk onderdeel uit van het studie/inventarisatietraject fase a)
- gecalculerde inschatting van de hoeveelheid duurzame energie (onder aftrek van de ‘isolatiewinst’) die nodig zal zijn willen we alle inwoners kunnen bedienen
- opslagfaciliteiten (batterij, accu, voor als de opwekking door (weers)omstandigheden stagnatie oploopt)
- en niet in de laatste plaats een schets van de rol die de belangrijkste bedrijfstak in onze landelijke omgeving, de agrarische sector, kan spelen om enerzijds tot een verantwoord verdienmodel voor hen te komen en anderzijds en zo gunstig mogelijke energierekening per individuele deelnemer te bewerkstelligen (in ieder geval duidelijk gunstiger dan als de traditionele weg bewandeld zou blijven worden)

We denken aan interactieve bijeenkomsten, waarbij de deelnemers zal worden gevraagd om geen ‘zoete koek’ te consumeren, maar om kritisch te beoordelen wat de inventarisatiefase heeft opgeleverd en ze ook uit te dagen met (nog) betere voorbeelden te komen waar men ‘in eigen wereld’ tegenaan is gelopen.

Deze fase willen we zeer serieus nemen en dus ook in tijd ruimte geven (meerdere bijeenkomsten, kleine werkgroepen, uitreiken schriftelijk/digitaal materiaal etc.). De vorm(en) die dat kan gaan krijgen willen we als werkgroep graag bespreken met de onder a genoemde professionals.

Ook de uitvoering van fase b willen wij ter hand nemen met de ingehuurd organisaties. Als locatie(s) kunnen we daarvoor gebruik maken van de dorpshuizen, waarover elk van de 6 dorpen beschikt.

Uiteraard leveren we als werkgroep ook aan deze fase onze inzet, in de vorm van vrijwillige uren. Mogelijk kunnen hier ook nog studenten van de IWP worden ingeschakeld.

c. Uitwerken van het meest kansrijke concept

De mogelijkheid bestaat dat uit fase b voortvloeit dat (een deel van) het 'huiswerk' van de inventarisatie moet worden herzien/aangevuld/veranderd. Dat vraagt dan een 2^e ronde van fase b, die op basis van de eerdere ervaringen aan de vork zal worden geprikt.

Direct of in meerdere stappen zal fase b resulteren in het verder voorsorteren op het concept, of wellicht de concepten, die het meest kansrijk wordt/worden geacht.

Dit veelomvattende en complexe traject zal met name in handen komen te liggen van Entrance, mogelijk met nog weer inschakeling door hen van verdere specifieke deskundigheid.

d. Uitwerken financieringsmodel

Het belangrijkste item van dit project is de betaalbaarheid voor elke individuele bewoner. Absolute inzet is dat voor alle inwoners (ongeacht de grootte van de eigen portemonnee) deelname mogelijk moet zijn. En allesbepalend daarin is – zeker voor mensen met magere draagkracht – de hoogte van de energienota. Binnen onze werkgroep leeft een aantal ideeën hoe zo'n financieringsmodel eruit zou kunnen zien. Daarvoor zal gemeentelijke - / overheidssteun noodzakelijk zijn. Maar dan NIET in de vorm van (incidentele of structurele inkomensafhankelijke) bijdragen, maar in de vorm van garantstelling op de financieringsfaciliteit (N.B. voor verdere inhoudelijke betrokkenheid van de gemeente bij het project, zie paragraaf 5 hierna)

Ideeën hierover zijn al wat verder uitgewerkt, maar vragen zeker nog kritische professionele blikken en doorvertalingen die passen binnen de kaders van wet en regelgeving. Ook daarvoor willen we weer graag de ondersteuning / begeleiding krijgen vanuit (met nam) Entrance/Hanze.

Wij zijn ervan overtuigd dat met een dergelijk stuk financieringsgereedschap we binnen enkele jaren enorm veel meters kunnen maken in verduurzaming/energietransitie (en dat hoeft niet beperkt te blijven tot ons gebied).

Ons idee is om niet eerst te wachten op het (papieren) resultaat van deze fase, maar al eerder overleg/gedachtenvorming met de gemeente hierover te starten. Alleen al op grond van de Duurzaamheidsvisie van Midden-Groningen ([Microsoft Word - 190715 Finaal Concept Duurzaamheidsvisie.docx \(midden-groningen.nl\)](#)) denken wij te mogen verwachten dat we dit gesprek op kortere termijn aan kunnen gaan. Ook (voor)overleg met de Raad hierover lijkt ons zeer gewenst.

e. Slechting (mogelijke) juridische drempels binnen wet- en regelgeving Energiewet

Er spelen m.b.t. ons project 2 belangrijke nationale problemen in energieland:

- De congestie (ontoereikende absorptiecapaciteit van het landelijke energienetwerk)
- Blokkades in de juridische wet- en regelgeving m.b.t het leveren 'aan burens' van zelf duurzaam opgewekte energie.

Ons project mikt erop dat deze 'juridische drempels' legaal kunnen gaan worden geslecht. Dat is zeker geen gelopen race, maar de argumenten zijn zo overtuigend en al vaker overtuigend over het landelijke voetlicht gebracht door vele partijen, dat onze verwachting is dat de aanpassing van wet- en regelgeving in de maak is / moet zijn. Het opwekken van duurzame energie in eigen regio, met aansluitend verbruik in eigen regio, geeft niet alleen een boost aan verbetering van milieu- en klimaatperspectief (aanpassing van wet- en regelgeving geldt nationaal) maar levert ook netbeheerders – in ons geval Enexis, een sterk verminderde investeringslast op m.b.t. de toekomstige noodzakelijke capaciteit van hun netwerken.

Onze werkgroep stelt zich voor om alle ‘juridische ins en outs’ goed op rij te laten zetten (Entrance, GrEK) en in (landelijke) gezamenlijkheid richting Den Haag te gaan (mocht dat dan nog nodig zijn).

f. Huis aan huis peiling animo

Met de uitgekristalliseerde resultaten van de vorige fasen (met name a t/m d) willen we huis aan huis ‘de boer’ op. In eerste instantie nog niet op handtekeningenjacht, maar om transparante informatie-overdracht/uitwisseling om de animo te gaan peilen in onze 6 dorpen. Hiervoor zijn vele vormen denkbaar, waar gewenst tot aan de keukentafel.

Ook hier denken we weer aan inzet vanuit eigen dorpsgelederen, samen met de eerder betrokken organisaties en mogelijk ook studenten van de IWP-Groeningen.

g. Oprichting rechtspersoon voor de uitrol van het project

Ook dit is in eerste instantie een ‘tekentafel/studie’ onderdeel. Als we daadwerkelijk aan de slag gaan met de operationalisatie van dit project, dan is het hebben van de meest gerede rechtspersoonsvorm een must. De theorie kan hierbij tegen het licht gehouden worden van een aantal opties die zich in ons gebied al voordoen:

- Aanhaken bij één van de al bestaande energiecoöperaties in ons gebied
- Juridische samensmelting van beide bestaande coöperaties tot 1 energiecoöperatie voor ons gebied
- Aanhaken bij de Gebiedscoöperatie Duurswold, die ‘op de tekentafel’ ligt bij 6D

Ook op dit onderdeel laten we ons graag professioneel adviseren.

4. Participatie en de inzet/beschikbaarheid van vrijwilligers

De laatste jaren groeit het besef van de noodzaak om de band tussen (lokale) overheden en haar inwoners vice versa te verbeteren /vernieuwen. In grove pennenstreken (en in zwart/wit) geschetst zijn burgers ontevreden over het functioneren van de overheid, vindt men te weinig open oog en oor te krijgen en lijkt de overheid eerder als ‘tegenpartij’ ervaren te worden, dan als partner die er juist voor haar inwoners is. En dat terwijl men binnen overheidsgelederen al tijden beleidsvoornemens afscheidt vol goede voornemens om de ‘burger beter te betrekken bij’.

Op landelijk niveau is al langer het wetsvoorstel 'Versterking participatie op decentraal niveau' in aantocht en is de VNG intensief gericht op het programma Democratie in Actie (<https://lokale-democratie.nl/>).

In Midden-Groningen is in het verlengde van deze ‘nationale prikkels’ de ‘Startnotitie Totstandkoming Beleid Inwoners- en Overheidsparticipatie’ door de Raad geaccordeerd.

In 6D-gelederen bestaat de overtuiging dat dorps/wijkverenigingen een uitstekend bruggenhoofd kunnen vormen tussen de individuele burger en de (lokale) overheid. Dit in ieder geval waar het (gewenste/noodzakelijke) ontwikkelingen betreft m.b.t. het woon/leefklimaat en de leefbaarheid in de eigen omgeving. Door het betrekken van dorps/wijkverenigingen in het ‘interactieve spel van participatie tussen gemeente en haar inwoners’ krijgt ook het begrip gemeenschap(svorming) weer actuele inhoud en dynamiek.

De besturen van de dorpsverenigingen van Hellum, Overschild, Schildwolde, Siddeburen, Steendam en Tjuchem hebben - zoals in een voorgaande paragraaf al is geschetst – eerder besloten om een experimenteel traject in te gaan van krachtenbundeling. Dat besluit is destijds neergelegd in het ‘Convenant Krachtenbundeling 6D’. De besturen van die dorpsverenigingen zijn overtuigd van de meerwaarde van de aanpak om bewoners zelf proactief mee te laten denken en doen over de inrichting van hun eigen woon- en leefomgeving. Onderwerpen als de versterkingsoperatie, energietransitie, leefbaarheid, sociaal klimaat,

verkeerveiligheid, natuur & recreatie zijn in alle dorpen van belang en kunnen samenwerkend – met specifieke inkleuring per dorp – tot een krachtiger verhaal worden gemaakt.

Dat proces dient natuurlijk nadrukkelijk te worden vormgegeven met directe betrokkenheid van de gemeente.

Onze ervaring is dat de ‘gemiddelde bewoner’ graag meedenkt over (komende) ontwikkelingen in de eigen leefomgeving. Van groot belang daarbij is wel dat:

- de actief betrokken bewoner zich serieus genomen weet en gehoord voelt (is niet hetzelfde als diens zin krijgen!);
- er sprake is van structurele interactiviteit en de resultaten niet beperkt blijven tot papier;
- er rekening wordt gehouden met het feit dat bewoners hun betrokkenheid doen op vrijwillige basis en ‘in eigen tijd’. Dat betreft vaak spaarzame privétijd en dus moet/wil men niet het risico lopen overvraagd te worden.

In de praktijk blijkt de samenwerking tussen dorp(en) en gemeente nog wel eens een zoektocht. Nog niet alle geledingen binnen de gemeentelijke organisatie lijken het kompas te hebben staan op ‘integraal – en gebiedsgericht werken’ en het ‘aan de voorkant van’ (beleids)ontwikkelingen inschakelen van ‘de stem van de inwoner’. Dat maakt het voor bewonersorganisaties met initiatieven in de praktijk vaak lastig werken.

Vrijwilligerswerk wordt dan pionieren op een nogal inefficiënte manier: jammer van inzet, tijd en moeite, en eerder frustrerend dan motiverend.

Aan de kant van de inwoners zien we dat nog lang niet iedereen af is van het idee van de gemeente als totaalverzorger. Veel mensen hebben hoge verwachtingen van de gemeentelijke organisatie en voelen zich daarin vaak teleurgesteld. Burgerparticipatie roept bij sommige mensen vooral de associatie op met bezuinigingen en voelt daardoor als een ‘zoek het zelf maar uit’- boodschap.

Met het thans lopende gemeentelijke NPG-programma Dorps/wijkvisies dient zich een kansrijke mogelijkheid aan om die nieuwe vorm van participatieve interactie tussen gemeente en inwoners toekomstgericht vorm te gaan geven. Ook de 6D-dorpen nemen deel aan dat gemeentelijke programma.

Voor alle thema's / onderwerpen die het opstellen van dorps/wijkvisies c.q. bij latere interacties tussen gemeente en bewoners aan de orde komen geldt naar ons oordeel dat informatie, gedachteswisseling, meningsvorming e.d. over die onderwerpen sowieso het beste ‘in eigen kringen’ (= dorp, wijk) georganiseerd kan worden. En daartoe is de dorps/wijkvereniging een uitstekend vehikel.

De inzet van bewoners/vrijwilligers zal altijd plaats (moeten) vinden binnen redelijke begrenzingen van beschikbaar te stellen privétijd. In dit perspectief van beperkt beschikbare privé-tijd is men er in 6D-gelederen overigens wel van overtuigd dat onze krachtenbundeling ook tot optimalisering van vrijwilligersinzet kan leiden. Dit zowel in termen van efficiency als van effectiviteit. Per onderwerp dat ‘op de agenda staat’ wordt 1 coördinator/primus inter pares vanuit de 6 dorpen gekozen. Dat is degene die zich het sterkst verbonden voelt/weet met het thema en zich daar (uiteraard) vrijwillig voor opwerpt. Hij/zij kan dan als een soort ‘frontrunner’ namens de themagroep/werkgroep van 6D aan de slag o.b.v. de door de groep vastgestelde actiepunten. Terugkoppeling en voortschrijding in actiepunten komen dan in het reguliere overleg van de betreffende thema/werkgroep aan de orde.

In het Convenant Krachtenbundeling 6D staat dit punt ‘formeel’ als volgt beschreven:

“Het gezamenlijk onderzoeken en uitwerken van geselecteerde onderwerpen mag niet leiden tot een zwaardere aanslag op de tijd die betrokken bewoners = vrijwilligers inzetten, eerder tot verlichting door deling van kennis, ervaring en gespreide toedeling van rollen en taken.”

Ook binnen ons Project Energietransitie Duurzaam Duurswold gaat het om verbetering en vernieuwing van interactie en participatie en nemen we voorgaande overwegingen mee in de praktische uitrol. De Werkgroep DD zet zich in alle fasen van het project in als meedenk- en facilitaire ‘brigade’.

In het licht van dit ‘hoge-lat-project’ willen we nog wel speciale aandacht voor de rol van die ‘frontrunner’. Onze inschatting is dat deze rol alleen goed kan worden ingevuld bij de beschikbaarheid van (minstens) 1 volle werkdag per week. Dat is niet de ‘normale hoeveelheid tijd’ die van een vrijwilliger gevraagd mag/kan worden.

Als werkgroep DD zijn we – in dit specifieke geval – in de gelegenheid ondersteuning uit ‘eigen gelederen’ te kunnen vragen ter invulling van die rol, maar dan wel onder de logische voorwaarde dat daar een fatsoenlijk tarief voor beschikbaar kan komen. Wij stellen voor om bij de Energiecoöperatie Duurzaam Duurswold U.A. een offerte aan te vragen ten behoeve van procesondersteuning voor dit traject. Deze organisatie kan een ervaren proces- en projectleider leveren waarbij er sprake is van gevorderde inhoudelijke kennis op het gebied van verduurzaming / energietransitie in Duurswold.

5. Gemeentelijke betrokkenheid bij het Project

De gemeente maakt zich al jaren sterk voor verduurzaming en energietransitie. Dat gebeurt o.m. via de zogeheten Regiotafel, die samen met GrEK periodiek wordt georganiseerd in het gemeentehuis in Hoogezand. Daarvoor worden alle in Midden-Groningen bestaande burgerinitiatieven die met de energietransitie annex zijn uitgenodigd. Ook ‘onze’ coöperaties Duurzaam Duurswold en Steendam nemen daaraan deel. Via die Regiotafel is aan het begin van de nieuwe College/Raadperiode het voorstel gedaan om veel (meer) samen op te trekken om ‘de burger te betrekken bij de energietransitie’. Dat gebeurt op dit moment in een aantal varianten, w.o. Kiel-Windeweer en Lageland.

Onze inzet is om binnen dit Regiotafeloverleg ook zo veel mogelijk kennis te delen over (en op te halen voor) ons specifieke project Duurzaam Duurswold. Het is onze overtuiging dat de (eerst studie) vruchten van ons project niet alleen ons eigen gebied vruchtbaar kunnen maken, maar dat die vruchten multiplantbaar zijn.

Wij zouden het mooi/nuttig/fijn vinden dat er bij het overleg van onze werkgroep steeds ook iemand van de gemeente aanwezig kan zijn. Wij schakelen bijv. in dat perspectief al regelmatig met Corina Onderstijn en Dennis van der Haar.

Zoals eerder gezegd willen zowel 6D (de overkoepelende 6 besturen) als de werkgroep DD zo veel en zo goed mogelijk aan kunnen sluiten op c.q. in kunnen spelen op gemeentelijk beleid ter zake. Duurzaamheidsvisie, Omgevingsvisie, Wonen e.d. zijn gemeentelijke beleidskaders waar wij rekening mee moeten en willen houden. Recent is bij Midden-Groningen de ‘Startnotitie Totstandkoming Beleid Inwoners- en Overheidsparticipatie’ alsmede het ‘Programmacontract Gebiedsgericht Werken’ door het College aangeboden aan de Raad (en aangenomen; [Meedenken, meedoen en meebeslissen – Midden Groningen Nieuws](#)). Beide stukken matchen bij uitstek met het project Duurzaam Duurswold.

6. Projectplanning en begroting (poging tot)

Uit voorgaande zal duidelijk zijn dat wij de lat hoog hebben liggen. Dat komt ook omdat we ervan overtuigd zijn dat bottom-up projecten als deze zeer kansrijk zijn en de betrokkenheid tussen burgers onderling (gemeenschap) en tussen gemeente en haar bewoners met een dergelijke aanpak enorm zal verbeteren. Het levert ook in termen van milieu en klimaat een substantiële stap in de goede richting, en hoe urgent en noodzakelijk is dat. Het is ook een project dat de energievoorziening bestempelt als een basisvoorziening, waarvan de vruchten in de regio c.q. voor haar bewoners moeten blijven en niet in de zakken terecht moeten komen van (inter)nationale marktpartijen/investeerders.

In al die dimensies kent het project nog een flink aantal mistige/te verkennen/te bestuderen onderdelen. Kortom het is nog geen scherp af te ronden traject dat moet worden afgelegd richting het gewenste eindproduct. Dat maakt het opstellen van een ‘harde begroting’, met dito uitgebrachte offertes eigenlijk onmogelijk.

Toch willen wij de gemeente met nadruk om een bijdrage vragen, om stapsgewijs – en met voortschrijdend

inzicht wel/niet – het traject langs de geschetste lijnen steeds verder uit te werken.

Ons idee/voorstel is om de gemeentelijke bijdrage op te knippen in (minstens) 2 delen:

- Een bijdrage voor fase a en b
- Afhankelijk van het blikveld dan, een toegespitste aanvraag voor de overige fasen

De bijdrage voor fase a en b gaan we – in overleg met de genoemde partijen Entrance, GrEK, NMF, Energiecoöperatie Duurzaam Duurswold – zo veel mogelijk trachten in te vullen met concrete offertes van die zijden.

Voordat wij onze ‘vrijwillige uren’ gaan steken in dit overleg en de betreffende organisaties hiermee gaan ‘belasten t/m offerte’ zouden we als werkgroep zeer gediend zijn met een uitspraak van gemeentezijde dat men in principe de inhoud/aanpak van ons project positief beoordeeld. Dit dus nog zonder toezeggingen in bedrag. De ‘harde’ bijdrage-aanvraag kan daarna worden ingediend bij de gemeente, incl. de onderliggende offertes.

BIJLAGE PROJECT DUURZAAM DUURSWOLD

BEGROTING FASE A en B (Eerste inschatting)

Fase A Studie / Inventarisatie	Aantal uren	Begroting € 36.000
Werkgroep Duurzaam Duurswold	120	p.m.
Coördinatie Werkgroep (Energiecoöperatie Duurzaam Duurswold)	100	10.000
Professionele begeleiding + onderzoek Entrance/Hanze	150	22.500
Ondersteuning GrEK	25	2.500
Ondersteuning NMF	10	1.000
Deelname gemeente	10	p.m.
Fase B Presenteren en bespreken resultaten fase A (periode april t/m juni 2024)	Aantal uren	Begroting € 12.500
Presentatie + voorbereiding door Entrance	60	9.000
Discussiebegeleiding door GrEK /NMF	25	2.500
Organisatie 7 x bijeenkomsten door Werkgroep	100	p.m.
Materiaalkosten		1.000
Realisatie fase (ISDN) 2024/2025?		Go no Go